

NEW TRENDS IN ALPINISM

Kamen M. Teofilov

ABSTRACT: *The striving to be the first person in a given area has led to a number of bizarre recordings by commercial high-altitude tourists on the slopes of Everest. Achievements that really deserve attention are the work of a small circle of high-altitude athletes who have concentrated on the passage of classic Himalayan, alpine or big wall tours for a record time with little or no insurance. Their achievements put the climbers in a new aspect.*

KEY WORDS: *himalayanism, alpinism, big wall climbing, solo climbing, altitude records, speed records*

На 03.06.1950 г. Морис Ерцог и Луи Лашенал изкачват високия 8091 м връх Анапурна в Хималаите и така започва надпреварата за изкачването на всички 14 върха с надморска височина над 8000 м. Тази надпревара приключва 14 години по-късно с китайска експедиция, която достига най-ниския от тях – Шишапангма (8013 м). От тогава не остават повече възможности за поставяне на височинни рекорди и желаещите да запишат имената си като първи в някакво отношение разчитат на иновативни решения. Някои се спускат със ски, сноуборд, парапланер, ставайки първите хора в това начинание. Други залагат на ексцентричността и стават първи в напълно странни и излишни области, които често нямат нищо общо с алпинизма, но са реализирани на склоновете на някой от осемхилядниците. Въпреки всички тези необичайни прояви на човешкото самолюбие се наблюдава малък „ъндърграунд“ жанр, който представлява интерес със сериозните, считани дори за невъзможни „скоростни изкачвания“ на тези върхове, постигнати от малко елитни атлети. В *Таблица 1.* са представени някои заслужаващи внимание постижения и факти при изкачвания, направени на връх Еверест:

Таблица 1.

Година на изкачване	катерач	Връх / маршрут	Брой хора / време / възраст	Стил на изкачване
2013 г.	Комерсиални туристи	Еверест	667 души	Комерсиално изкачване
2018 г.	Комерсиални туристи	Еверест	700 души	Комерсиално изкачване
20.05.2017 г.	Килиан Жорнет	Еверест Северната стена	26 часа	Солово, без въже, без кислород
27.05.2017 г.	Килиан Жорнет	Еверест Северната стена	17 часа	Солово, без въже, без кислород
2013 г. /най-възрастен/ катерач	Юичиро Миура	Еверест	80 г.	(Япония)
2010 г. /най-млад катерач/	Джордан Ромеро	Еверест	13 г.	(САЩ)

Ясно се вижда, че комерсиалният височинен туризъм води до невероятно увеличаване на броя на височинните туристи, които достигат до връхната точка на Еверест чрез утвърдилите се агенции (Seven summits, Alpine Ascents и др.). Средната сума, която клиентите заплащат, е 50 000 долара, но може да достигне до два пъти по-голям размер в зависимост от „екстрите“, които клиентите заявят. От китайска страна е изградена магистрала за по-лесен

достъп. Екипи от шерпи изграждат базов, преден базов и височинни лагери (общо 4 на брой), обезопасяват трасето от ледника до върха с въжени парапети, носят бутилките с кислород на клиентите си. В базов лагер има Wi-Fi, баня, сателитни телефони и възможност за снабдяване с пресни продукти чрез доставка по въздуха. През този предмусонен сезон връхната точка на Еверест бе за първи път използвана за маркетингова акция, осъществена от пратеници на калифорнийското радио “ASK FM”, които скриха на върха криптовалута със стойност 50 000 USD. На Северното седло (7020 м н.в.) се състоя най-високата в света тържествена вечеря, китаецът Шия Буйю стана първият човек, бил на Еверест с два ампутирани под коленете крака. Британецът Кентън Коул бе на върха за 13-ти път и се утвърди като рекордьор по брой изкачвания на Еверест сред алпинистите не-шерпи. Непалец на 85 години почина при опит да стане най-възрастният човек, изкачил връх Еверест.

На фона на всички тези странности испанският планински бегач Килиан Жорнет направи нещо изумително. Успя да се изкачи на Еверест за едва 26 часа, при това без да използва кислород и обезопасителни въжета. Това, което е още по-впечатляващо е, че само 5 дни след това невероятно физическо постижение, той направи второ успешно изкачване за още по-внушителните 17 часа. Изкачването е по маршрута на Северната стена, започвайки от базов лагер на 6500 м н. в. На височинните туристи отнема почти толкова време, за да достигнат от последен (четвърти) височинен лагер до върха.

В европейските Алпи се случват също много интересни неща. Стремещът към преодоляване на класически алпийски турове за минимално време и поставянето на скоростни катерачни рекорди налага преосмисляне на традиционното схващане за изкачването на върховете. През последните 10 години се преодоляха множество физически и психически бариери, в следствие на което се разви изцяло нов подход при алпийското катерене там.

Швейцарският катерач Ули Щек успя да преобърне схващанията за класическия алпинизъм, като постави скоростни рекорди на най-емблематичните алпийски върхове. Той успя да осъществи за рекордно кратко време самостоятелни изкачвания по трите класически алпийски северни стени на Айгер, Гранд Жорас и Матерхорн. В основата на своя успех Ули Щек поставя соловият стил на изкачване, който му позволява да се придвижва изключително бързо (за сметка на сигурността), и тактиката „fast and light“ – (от англ. „бърз и лек“), при която се използват минимални по тегло и количество екипировка и инвентар. За своеобразна „лаборатория за алпийски експерименти“ Щек избира северната стена на връх Айгер. Тя е считана за една от най-трудните и до 1938 г. остава „последният нерешен проблем в Алпите“. Историята за завоюването ѝ е свързана с множество перипетии, описани и филмирани в различни класически възстановки. За пръв път Щек изкачва северната стена на Айгер през 1995 г. в свръзка със своя приятел Маркус. След няколко съвместни изкачвания предприема и първото си самостоятелно изкачване през 2004 г., като постига резултат от десет часа. В Таблица 2. е направен опит за систематизиране на някои от по-съществените постижения по северната стена на Айгер:

Таблица 2.

Година	Катерач	Тур	Време	Стил
02.08.1963 г.	Мишел Дарбели	Северната стена на Айгер – класически тур	18 часа	Солово с въже
27.07.1983 г.	Томас Будендорфер	Северната стена на Айгер – класически тур	4 часа и 50 минути	Солово, без въже
24.03.2003 г.	Кристоф Хайнц	Северната стена на Айгер – класически тур	4 часа и 40 минути	Солово, без въже
21.02.2007 г.	Ули Щек	Северната стена на Айгер – класически тур	3 часа и 54 минути	Солово, без въже
13.02.2008 г.	Ули Щек	Северната стена на Айгер – класически тур	2 часа, 47 минути и 33 секунди	Солово, без въже

20.04.2011 г.	Дани Арнолд	Северната стена на Айгер – класически тур	2 часа и 28 минути	Солово, но с използване на статични осигуровки по тура. Извън зимния сезон.
18.11.2015 г.	Ули Щек	Северната стена на Айгер – класически тур	2 часа, 22 минути, 50 секунди.	Солово, без въже

От изнесените данни ясно се вижда, че в рамките на 52 години времето, считано за „рекордно“ при солово изкачване на северната стена на Айгер, е намалено от 18 часа на 2 часа и 22 минути. Съревнованието за постигане на минимално време за изкачване на традиционен алпийски маршрут по северна стена на алпийски връх се разиграва и по склоновете на швейцарския Матерхорн (4478 м н.в.). В Таблица 3. се дава информация за постигнатите резултати по описаните турове:

Таблица 3.

Година	Катерач	Тур	Време	Стил
1995 г.	Бруно Брунод	Червиня-Матерхорн-Червиня	3 часа, 14 минути, 44 секунди	Солово, без въже
21.08.2017 г.	Килиан Жорнет	Червиня-Матерхорн-Червиня	2 часа, 52 минути, 12 секунди	Солово, но с използване на статични осигуровки по тура. Извън зимния сезон.
2009 г.	Ули Щек	Вариант на Пителка от 1983 г	1 час и 56 минути	Солово, без въже
22.04.2015 г.	Дани Арнолд	Маршрут на братята Шмид 1931 г.	1 час и 46 минути	Солово, без въже

Първите два резултата представят най-добрите постижения за изкачване на върха от италианска страна, като стартовата и финалната линия се намират в градчето Червиня. Дължината на маршрута в двете посоки е 17.48 км със сборна денивелация от 2469 м и е известен под името Arista Lion Route. Испанецът Килиан Жорнет успява да премине дистанцията с 22 минути по-бързо от носителя на предния скоростен рекорд Бруно Брунод, но тъй като е осъществено извън зимния сезон и атлетът е използвал статичните осигуровки по трасето, не се счита за особено престижно. Друго едно постижение на Жорнет прави впечатление и това е най-скоростното изкачване и на връх Монблан (4810 м). Жорнет успява да „пробяга“ разстоянието от началната точка до върха и обратно само за 4 часа, 57 минути и 40 секунди. Постигане, което е с 13 минути по-добро от предишния рекорд, поставен през 1990 г. от Пиер-Андре Гобет.

Изкачването на всички 82 върха над 4000 м н.в. в Алпите за рекордно време е цел, преодолена от Ули Щек в рамките на 64 дни (през 2015 г.), като за придвижване до подножията на върховете той използва единствено велосипед или парапланер (Таблица 4.). Досегашният рекорд принадлежеше на словенеца Миха Валич, който през зимата на 2006/2007 г. за 102 дни успява да изкачи всички алпийски четирихилядници, но за придвижване между тях използва автомобил. На Ули Щек принадлежат различни по тип и сложност рекорди и в Хималаите. През 2013 г. той изкачва солово южната стена на връх Анапурна (8091 м.н.в.) и се спуска до основата ѝ в рамките на рекордните 20 часа. За това постижение е удостоен с най-престижната награда за алпинизъм – „Златен пикел“.

Таблица 4

Година	Катерач	Място	Време	Придвижване до стартова позиция
2006/2007 г.	Миха Валич	80 върха над 4000 метра в Алпите	102 дни	Автомобил
2015 г.	Ули Щек	80 върха над 4000 метра в Алпите	64 дни	Велосипед или парапланер

При стенните изкачвания в Алпите и Хималаите съществуват някои основни прилики (в микстовото и rock and ice катерене) и различия (предимно в ефекта на надморската височина), но те нямат общо с т.нар. big wall изкачвания, при които катерачите се придвижват в свързка, използвайки статични осигурителни точки. Класическият тур „Носът“ („The Nose“) с дължина от 31 въжета се намира в националния парк Йосемити (САЩ). Турът е завършен на 12 ноември 1958 г. от Уорън Хардинг, Уейн Меъри и Джордж Уитмор. Практически от момента на появата му катерачите непрекъснато правят опити за все по-бързото му изкачване. Първото еднодневно преминаване е направено през 1975 г. и е дело на Джон Лонг, Джим Бридуъл и Били Уестби. Те успяват да преминат за 17 часа и 40 минути. Времето, което поставя новия рекорд за най-скоростно изкачване на „Носът“ днес, е 1 час 58 минути и 7 секунди (Таблица 5.).

През месец юни 2017 г. Алекс Хонълд успява да премине в стил „соло“ (без абсолютно никаква осигуровка) стената на Ел Капитан в рамките на 3,56 часа.

Таблица 5.

Година	Катерач	Тур	Време	Стил
1978 г.	Майк Лечлински	Ел Капитан „Носът“	15 часа	Солово с въже
30.05.2018	Алекс Хонълд, Томи Колдуел	Ел Капитан „Носът“	2 часа, 10 мин, 15 сек,	Взаимна осигуровка
06.04.2018	Алекс Хонълд, Томи Колдуел	Ел Капитан „Носът“	2 часа, 01 мин, 50 сек,	Взаимна осигуровка
06.06.2018	Алекс Хонълд, Томи Колдуел	Ел Капитан „Носът“	1 часа, 58 мин, 07 сек.	Взаимна осигуровка

От 12 до 16 февруари 2014 г. свързката Томи Колдуъл и Алекс Хонълд успява да осъществи първото цялостно преминаване по т.нар. „Голям траверс“ на върховете в масива на Фицрой в Патагония. Траверсът е дълъг около 5 километра и изисква преодоляване на около 4000 м положителна денивелация. Техническите трудности достигат до 7а категория на трудност. Катерачите са се придвижвали с взаимна осигуровка (която предлага ограничена сигурност). Те са носели една единична палатка, един спален чувал и една ледена ръка.

Изглежда, че новите тенденции за поставяне на скоростни рекорди налагат игнориране на част от предохранителните мерки. Катерачите рискуват все повече, за да постигнат все по-малки времена на изкачванията си. Има ли лимит обаче на човешките възможности? Изглежда, че няма скоростен рекорд, който да не може да бъде подобрен. Тласкането на човешките възможности до техния лимит разчита на увереността, че катерачът няма право да допусне дори една единствена грешка.

References:

<https://www.climbingguidebg.com/>

*Kamen Teofilov
PhD student at Konstantin Preslavsky – University of Shumen
e-mail: kamen75@abv.bg*